

”Stoppa penningtvätt och finansiering av terrorism? Då måste vi jobba tillsammans!”

Debatt

Publicerad: 2019-12-20 11:16

DEBATT – av Ruth Yosef, VD/Senior Legal Advisor, och Nezik Keshto, Jurist/Konsult, YCLG Consulting AB.

Det kan inte ha undgått någon som läser dagstidningarna de många rubriker kring bankers hantering av penningtvätt – det är katastrofalt, det är under all kritik och det är inte värdigt ett utvecklat samhälle. Vi har rätt att reagera starkt på misskötseln – det är inte bara ett lagbrott, utan det hotar också viktiga samhällspelare som säkerhet och demokrati, och undergräver dessutom det finansiella systemet och ekonomin.

Frågan om penningtvätt och finansiering av terrorism är inte förbehållen bankvärlden och övriga finansiella aktörer – tvärtom, innan pengarna är föremål för transferering in i det finansiella systemet, har en rad åtgärder vidtagits med hjälp av olika aktörer, till exempel advokater, jurister och revisorer, för att möjliggöra omvandlingen av svarta pengar in i det legala systemet. När pengarna väl är inne i systemet, så är det i mångt och mycket försent.

Även om det säkerligen görs arbete i de berörda verksamheterna för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, kan vi konstatera att det inte är tillräckligt och att misslyckandet är ett faktum. Enligt en uppskattning från Advokatsamfundet tvättas 130 miljarder kronor årligen i det svenska finansiella systemet. Denna siffra är sannolikt betydligt mycket högre. BRÅ menar på att mörkertalet till stor del beror på underlåtenhet av kontroll och rapportering av pengaflöden. (Brå rapport 2011:4). Bristande regelefterlevnad och avsaknad av adekvat intern styrning och kontroll har lagt grunden till att illvilliga aktörer har kunnat manövrera systemet.

Sverige får anses ha fått kritik från Rådet gällande genomförandet av det fjärde penningtvättsdirektivet. Rådet uppmanar Sverige med specifika rekommendationer att säkerställa en effektivare tillsyn och tillämpning av regelverket mot penningtvätt. EU stärker ytterligare sitt regelverk genom det femte penningtvättsdirektivet, 5AMLD, som implementeras i nationell lagstiftning och träder ikraft 1 januari 2020 (direktiv 2018/843/EU, prop. 2018/19:150). Femte penningtvättsdirektivet syftar till att ytterligare stärka arbetet med åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot bakgrund av de senaste terroristattackerna i Europa och ökad virtuell finansiering.

Direktivet innehåller bland annat utvidgade bestämmelser om registret över verkliga huvudmän, om tillgång till informationen i nationella register och hur det ska sammankopplas. Vidare är regleringen en tydlig signal till branschen och visar på en medvetenhet kring den anonymitet som tekniken

erbjuder och att bristen på reglering och tillsyn har gjort det attraktivt för kriminella (inklusive terrorister) att använda tjänsterna för att dölja finansiella transaktioner.

Det krävs således en kollektiv kraftsamling för att stävja problemet och vända trenden, annars väntar en dyster framtid. Lagstiftaren, berörda myndigheter och näringslivet måste alla samverka för att tillsammans täppa till hål i systemet som utnyttjas av kriminella aktörer – de finner ständigt nya och förfinade metoder för att tränga in i det finansiella systemet, men samhället måste ligga steget före med samverkan, kompetensutveckling och arbete med den interna kontrollmiljön.

Penningtvättslagstiftningen skärptes ytterligare 1 november 2019, med ny reglering specifikt för jurister, advokater och advokatbolag, (prop. 2018/2019:125). De nya bestämmelserna innebär att Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd (Advokatsamfundet) bemyndigas att vara tillsynsorgan. Med anledning av detta utkom Advokatsamfundet med en vägledning där de närmare går in på bland annat sin tillsynsroll, som lagstadgar rätten att genomföra platsundersökningar för att granska byråers regelefterlevnad inom penningtvätt och finansiering av terrorism. Vid underlåtenhet av regelefterlevnad kan sanktioner i form av varning, böter och näringsförbud bli aktuella.

Vi ser positivt på lagändringen och att det numera finns ett tillsynsorgan för advokater och advokatbyråer. Vår uppfattning är att detta kommer leda till en större medvetenhet och djupare förståelse för arbetet med att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism hos advokater och advokatbyråer.

I advokatens etiska kod inkluderas en skyldighet att efterleva penningtvättslagstiftningen – arbetet ska utgå ifrån den egna verksamheten, kunden och tjänsten man erbjuder. Verksamheten ska ha tydliga riktlinjer utifrån regelefterlevnad och intern kontrollstyrning – det ska finnas ett system som fångar upp väsentligheter och det åligger verksamhetsutövaren att medarbetare är medvetna om de risker och åtgärder som omfattar verksamheten i arbetet att efterleva penningtvättslagstiftningen.

För ett aktivt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska verksamheter som omfattas av lagstiftningen använda sig av ett riskbaserat förhållningssätt för att uppnå lagens ändamål. Det finns 8 steg att följa för att säkerställa regelefterlevnad (compliance) – detta omfattar en allmän riskbedömning, rutiner och riktlinjer, kundkännedom, riskklassificering, övervakning av transaktioner, rapporteringsplikt samt utbildning av personal på arbetsplatsen. Utbildning ska tillhandahållas årligen till samtliga medarbetare på verksamheten. Det riskbaserade förhållningssättet ska genomströmma allt arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism – den allmänna riskbedömningen görs utifrån den specifika verksamheten och är en komponent som ständigt ska vara under uppdatering. Uppdateringen ska ha utgångspunkt i omvärldsbevakning av regelverk och förändring av produkt eller tjänst – insatsen är således dynamisk och i behov av kontinuerlig uppdatering.

Arbetet mot penningtvätt och terrorismfinansiering går hand i hand med finansiell hållbarhet och vid det här laget är det obestridligt – om inte arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism prioriteras, riskerar man att dra sig själv, sin verksamhet och hela varumärket ner i träsket.

DAGENS JURIDIK

red@dagensjuridik.se